Erasmus School of Law

Symposium Grensoverschrijdend gedrag in de zorgrelatie

Seksuele misdrijven in de zorg

Mr. dr. L. (Liselotte) Postma & Prof. mr. P.A.M. (Pieter) Verrest

Programma

- Seksuele misdrijven in de zorg breed
- Leertoucher: strafbare gedraging?
- Ruimte voor vragen/discussie

Seksuele misdrijven in de zorg

Seksuele misdrijven in de zorg breed

- Geruchtmakende strafzaken als verkrachting door ‘Brunssumse huisarts’ (art. 242 Sr oud, ECLI:NL:HR:2025:1649) en huisarts huisartsenpost (art. 243 Sr, ECLI:NL:RBMNE:2026:3036)

- Vertrouwen in zorgverleners

Seksuele misdrijven in de zorg

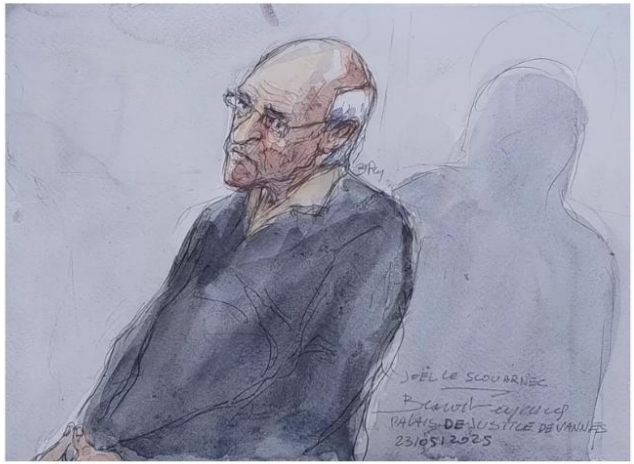

NOS Nieuws • Woensdag 19 augustus, 22:10

Meer verdenkingen tegen Franse chirurg die honderden kinderen verkrachtte

De Franse veroordeelde kindermisbruiker Joël Le Scouarnec (75) wordt verdacht van nog eens veertig aanrandingen en tien verkrachtingen van minderjarigen. De oud-chirurg werd vorig jaar al veroordeeld tot 20 jaar cel voor bijna driehonderd verkrachtingen en aanrandingen.

NOS Nieuws • Dinsdag 27 oktober, 16:11

Belgische ex-tandarts (72) krijgt zeven jaar cel voor jarenlang misbruik patiëntes

Een voormalige tandarts uit België heeft zeven jaar celstraf gekregen voor het jarenlang aanranden en verkrachten van patiëntes. De rechtbank in Antwerpen oordeelt dat de man 25 jaar lang zijn functie heeft misbruikt om zijn seksuele fantasieën de vrije loop te laten.

De 72-jarige man uit Wilrijk, ten zuiden van Antwerpen, verzon onder meer medische behandelingen waarbij hij "keelontsmettingen" uitvoerde, een behandeling die helemaal niet bestaat.

Tijdens die "keelontsmetting" masturbeerde de man terwijl hij de patiënten filmde. Hij plande de afspraken op momenten dat er geen andere mensen aanwezig waren in de tandartspraktijk.

Seksuele misdrijven in de zorg

- Ontucht met patiënt/cliënt (art. 249 lid 3 Sr oud)
- ‘Handelingen van seksuele aard in strijd met sociaal-ethische norm’
- Afhankelijkheidsrelatie: gevolgen voor vrijwilligheid

Seksuele misdrijven in de zorg

Vaste rechtspraak Hoge Raad:

‘in geval van seksueel contact tussen behandelaar en patiënt/cliënt is er slechts dan geen sprake van ontucht in de zin van artikel 249 lid 2 aanhef en onder 3 Sr (oud), indien de behandelrelatie bij de seksuele handelingen **geen (enkele) rol speelt**, in die zin dat bij de patiënt of cliënt sprake is van **vrijwilligheid** en daarbij enige vorm van afhankelijkheid niet van invloed is geweest’

- Ontucht, tenzij geen twijfel over vrijwilligheid én vrijwilligheid niet is beïnvloed door afhankelijkheid

Seksuele misdrijven in de zorg

Sinds Wet seksuele misdrijven (2024):

Artikel 254 Wetboek van Strafrecht:

1. De op het misdrijf gestelde gevangenisstraf kan met drie jaren worden verhoogd (…) (b) in geval van de artikelen **240 tot en met 243**: (…)

3°. indien de schuldige **werkzaam is in de gezondheidszorg** of de maatschappelijke zorg en het feit wordt begaan jegens een persoon die zich voor hulp of **zorg** tot de schuldige heeft gewend

Seksuele misdrijven in de zorg

Strafverzwaringsgrond artikel 254 Sr

- Strekking: bescherming bieden *in alle gevallen* waarin sprake is van misbruik van **psychisch overwicht door hulpverleners**
- Formele behandelrelatie niet vereist
- Ruime interpretatie ‘gezondheidszorg’
- ‘Het mag niet, het mag nooit’

Seksuele misdrijven in de zorg

Medisch leertoucher (zonder toestemming)

Seksuele misdrijven in de zorg

Medisch leertoucher: strafbare gedraging?

- Het Wetboek van Strafrecht kent geen speciale specifieke bepaling waarin medische activiteit zonder voorafgaande toestemming strafbaar is gesteld

Seksuele misdrijven in de zorg

Medisch leertoucher: strafbare gedraging?

- Is er sprake van een seksueel misdrijf?

Seksuele misdrijven in de zorg

Wet seksuele misdrijven (artikelen 239-254d Wetboek van Strafrecht)

Kern:

- Bescherming van de **lichamelijke en seksuele integriteit**
- Bestrijden van **onvrijwillig, ongelijkwaardig of ongewenst** seksueel contact
- **Tegen de wil** seksuele handelingen verrichten is strafbaar

Seksuele misdrijven in de zorg

Is er sprake van een seksuele handeling?

Memorie van toelichting:

- Wel: 'handelingen van seksuele aard', waarbij in ieder geval het gaat om aanraken van seksuele lichaamsdelen
- Niet: handelingen die 'niet primair van seksuele aard zijn, zoals *noodzakelijke* medische handelingen'

Seksuele misdrijven in de zorg

Is er sprake van een seksuele handeling?

Rechtspraak:

- Bedoeling of het bestaan van een seksueel motief voor het aanraken van seksuele lichaamsdelen, is niet bepalend voor de vraag of er sprake is van seksuele handelingen (HR:2025:1430 met verwijzing naar PHR:2025:838), maar een **schending van de seksuele integriteit**

- Vgl. ECLI:NL:RBOBR:2026:937 (Vrijspraak anesthesist/anesthesioloog)

Seksuele misdrijven in de zorg

Welk seksueel misdrijf?

- (Opzet)aanranding (seksuele handelingen verrichten) of (opzet)verkrachting (seksuele handelingen verrichten die bestaan uit seksueel binnendringen) – artikelen 241, 243 Sr

Seksuele misdrijven in de zorg

Aanvullende vereisten voor seksueel misdrijf?

- Betrokkene krijgt er niets van mee? Is juist aantasting vrije wilsbeschikking (artikel 244 Sr)
- Fysieke of psychologische schade bij slachtoffer vereist? Nee.
- Is voor strafbaarheid aangifte van het slachtoffer nodig (klachtdelicht)? Nee.
- Onderzoek – beroepsgeheim en verschoningsrecht

Seksuele misdrijven in de zorg

Andere strafbare feiten waaraan bij het leertoucher kan worden gedacht?

Artikel 96 Wet BIG?

- Lid 1: degene die bij het verrichten van handelingen op het gebied van de individuele gezondheidszorg buiten noodzaak **benadeling of een aanmerkelijke kans op benadeling van de gezondheid** van een ander veroorzaakt, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden dat hij bij het verrichten van die handelingen benadeling of een aanmerkelijke kans op benadeling van de gezondheid van een ander veroorzaakt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

Seksuele misdrijven in de zorg

Andere strafbare feiten waaraan bij het leertoucher kan worden gedacht?

Mishandeling (artikel 300 Sr)?

- Vereist pijn of letsel, danwel opzettelijk benadelen van de gezondheid. Of het bij een ander teweegbrengen van een min of meer hevige onlust veroorzakende gewaarwording in of aan het lichaam. Niet is uitgesloten dat zo'n min of meer hevige onlust (die gevolg is van een op lichaam van slachtoffer inwerkende gedraging) bestaat in psychisch leed.

-HR:2025:774 en PHR:2025:318
-HR:2026:1005 (psychische mishandeling niet strafbaar)

Seksuele misdrijven in de zorg

Medische exceptie?

HR 21 oktober 1986 ECLI:NL:HR:1986:AC9531:

> ‘Uit de geschetste geschiedenis en de aangehaalde jurisprudentie en literatuur is wel op te maken dat is aanvaard dat een **arts**, indien hij zou worden vervolgd wegens **het toebrengen van pijn of (zwaar) lichamelijk letsel omdat zijn optreden binnen de letter van de desbetreffende strafbepalingen valt**, zich met vrucht kan beroepen op zijn recht als medicus **in het belang van zijn patiënt** in het kader van **een medische ingreep** aldus te handelen.’

Seksuele misdrijven in de zorg

Medische exceptie?

HR 23 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1093, *NJ* 2020/273 (Haagse borstendokter)

Vereisten aan handeling:

- **medisch geïndiceerd** met het oog op een concreet behandelingsdoel
- volgens de '**regelen van de kunst**' verricht
- met **toestemming** van de betrokkene uitgevoerd

Seksuele misdrijven in de zorg

Medisch leertoucher

- Medische noodzaak?
  - nee, onderwijsdoeleinden, niet noodzakelijk en in belang van de patiënt

- Informed consent?
  - nee, geen sprake van toestemming, ook geen actuele wilsuiting meer mogelijk

Seksuele misdrijven in de zorg

Medisch leertoucher

- Kern: bescherming lichamelijke en seksuele integriteit patiënt
- (ook) vanuit een strafrechtelijk perspectief enkel mogelijk met **toestemming** patiënt